

Quan els dinosaures dominaven la pantalla

Fa un milió d'anys la Raquel Welch fugia d'un pterodàctil, el Ringo Starr era un cavernícola despistat i, al centre de la Terra, encara s'hi podien trobar tot de dinosaures. Un argument impensable? Doncs, no. Si creiem que els Picapedra són científicament inversemblants, imaginem-nos què es podia arribar a inventar Hollywood per recrear la prehistòria.

Dinosaur, la pròxima remesa de la planta Disney, vol ser, gràcies als avenços informàtics, un acostament més o menys versemblant a l'època en què aquests animalassos van regnar sobre el planeta. Però el camí fins a aquest punt ha estat llarg, perquè el cinema (no oblidem que la seva màxima és d'oferir espectacle i diversió a tots els públics) no sempre ha acatat les lleis de la ciència i, encara menys, de la lògica.

El cinema, l'entreteniment per antonomàsia del segle XX, es va sentir atret des del primer moment per la prehistòria, tant com per les aventures de superherois o per les lluites entre indis i cowboys. Així, l'any 1905 ja hi trobem *The Prehistoric Peeps*, una aproximació del britànic Lewis Fitzhamon. Uns quants anys més tard, el 1912, es presentava a Nova York el *Man's Genesis* de David Wark Griffith, que volia ser, segons que deien, "un estudi psicològic basat en la teoria darwinista de l'evolució de l'home". És clar, per molts dels espectadors, la gran majoria analfabets de l'Oest Mitjà, que no sabien ni qui era Darwin ni reconeixien més avantpassats de l'home que Adam i Eva, allò va ser un film zoològic. Però, després d'aquest títol i veient que el tema podia tenir una certa tirada, el mateix director roda *The Primitive Man* i així s'obre un filó que alguns directors havien d'explotar d'una forma més o menys realista: Willis O'Brien dirigeix *The Dinosaur and the Missing Link* el 1915, Howard Hawks, *Fig Leaves* el 1926, si bé tres anys abans, el còmic Buster Keaton ja havia traslladat un dels fragments del film *The Three Ages* a la prehistòria. En aquest àmbit del cinema

mut, doncs, el món prehistòric es va abordar des de dues vies diferents: l'una que volia mostrar seriosament aquest període, i que, tot s'ha de dir, ensopia força el públic, i l'altra que el desfigurava completament en benefici de l'espectacularitat i d'uns bons resultats de taquilla.

El principal llarg-metratge d'aquesta darrera mena va ser *Fa un milió d'anys* (*One Million Years B. C.*, 1940), dirigit per Hal Roach i el seu fill, i interpretat per Victor Mature, Carole Landis, Lon Chaney Jr. i més. La publicitat d'aquest film, quan es va estrenar al nostre país, feia: "L'esbalaïdora realitat d'una història viscuda en una època perduda en la nit immensa dels segles", i hi afegien, sense enrojolar-se: "Titàniques lluites d'homes amb monstres prehistòrics".

I és que la majoria d'aquests "terribles monstres" eren llangardaixos i iguanes filmats amb una lent d'augment, amb apèndixs de plàstic perquè semblessin més ferotges. Malgrat tot, aquesta primera versió va ser nominada a l'Oscar pels millors efectes especials, que havien elaborat Roy Seawright i Elmer Reguse i que tractaven de procurar una interacció, més o menys real, entre els actors i les bestioles. A aquest film sense rigor, s'hi ha d'oposar, com a exemple més característic dels films "seriosos", *Animal World*, que el 1956 Irwin Allen va produir, escriure i dirigir per a la Warner Bros., amb l'espectacularitat tradicional que aquest cineasta donava als seus productes. És clar que Allen va tenir la sort de comptar amb el millor equip de tècnics en efectes especials que hi havia a l'època: Willis O'Brien i Ray Harryhausen. Aquests van aconseguir un llarg-metratge

Els avenços tecnològics en el camp de la informàtica possibiliten la recreació versemblant de l'era dels dinosaures. Amb *Dinosaur*, Disney afegeix un nou llarg-metratge d'aquesta temàtica, que sempre resulta molt atractiva per a un gran nombre d'espectadors.

acuradíssim, de caràcter documental, en què el plat fort eren les lluites de dinosaures, que llavors potser resultaven una mica violentes, però és que el film s'ajustava a allò que en deia la promoció: "El món mai no s'ha vist com es mostra al film", o el que afirmava un altre eslògan: "La forma de vida animal a la Terra abans de l'arribada de l'home". De fet, aquest títol es pot considerar el més seriós dels realitzats fins aleshores sobre aquesta època.

Amb els ulls de la Hammer. La productora britànica Hammer Films, famosa per les versions cinematogràfiques sobre grans mites del cinema de terror, com ara Frankenstein, Dràcula, la Mòmia o l'Home Llop, també va voler fer una incursió en el món prehistòric amb uns quants films, encara que el més conegut va ser una nova versió de *Fa un milió d'anys* (*One Million Years B. C.*, 1966) dirigit per Don Chaffey, interpretat per una explosiva Raquel Welch i amb els efectes especials de

l'imprescindible Ray Harryhausen. La Welch en va obtenir el paper estel·lar que havia rebutjat l'Ursula Andress, que feia poc havia interpretat la deessa del foc a *She*. L'aparició al film va llançar la Welch a la fama com una indiscutible *sex-symbol* dels 60, perquè es passava tot el metratge convenientment desvestida, amb uns parracs de pell estratègicament col·locats per fer-ne ressaltar l'anatomia. Rodada a Lanzarote, l'encarregat dels efectes especials, Harryhausen, confessava uns quants anys més tard, a manera de *mea culpa*: "Mai no he estat favorable a fer passar llangardaixos reals per dinosaures, però aquí ho vaig fer perquè em vaig pensar que hi afegiria realisme, si la primera criatura que es veia era un espècimen viu. Crec que vaig fer una bona feina, procurant que l'anatomia dels dinosaures fos bàsicament la correcta, segons les teories dels principals paleontòlegs, però el rigor científic es va haver de sacrificar a l'espectacle, perquè es veien junts uns quants rèptils

que no van conviure ni van ser contemporanis de l'home". Dos anys més tard, i vist l'èxit comercial del primer film, la Hammer va amb produir *Dones prehistòriques* (*Slave Girls*, 1968), de Michael Carreras, guionista de *Fa un milió d'anys*. El film descriu un món d'un confort inusitat, en què la reina de les amazones, anomenada Kali, sotmet a l'esclavatge una altra tribu. El film es beneficiava de la presència sempre estimulante de Martine Beswick, una actriu de culte que hi intepretava amb total "convicció" la sanguinària Kali. No, no hi apareixien dinosaures, però sí força escenes de sadisme i de ritus tribals. El 1970, la Hammer torna a tocar el tema a *Quan els dinosaures dominaven la Terra* (*When Dinosaurs Ruled the Earth*), dirigit per Val Guest. Tot i que el guió era obra d'un especialista de la literatura de ciència-ficció com Jim G. Ballard, la visió que donava de la prehistòria encara era més irreal que no pas les anteriors; de fet, només s'hi cercaven situacions perquè la

D'esquerra a dreta, quatre films de renom que han tractat la vida prehistòrica: El mon perdut, Fa un milió d'anys, Quan els dinosaures dominaven la Terra i el més recent Parc Juràssic.

protagonista, Victoria Vetri, una rossa escultural, pogué lluir plenament l'anatomia, sense ni un miserable tapall. L'únic film d'aquesta productora que va voler allunyar-se de l'estètica cavernària i pseudoeròtica va ser *Criatures oblidades pel món* (*Creatures the World Forgot*, 1970), dirigit per Don Chaffey. Malauradament, les lluites tribals entre els homes de l'edat de pedra hi eren tan ingènues que no van emocionar ni el públic juvenil.

La cinematografia italiana, famosa per emparar-se de mites d'un cert èxit i fer-ne versions dolentes i barates, va fer xerinx amb la prehistòria. Només així es pot entendre un subproducte com *Quan les dones tenien cua* (*Quando le donne avevano la coda*, 1971), dirigit per Pasquale Festa Campanile, amb guió de Lina Wertmüller, avui ben prestigiosa i protagonitzat per Giuliano Gemma, Senta Berger i Lando Buzzanca. L'èxit comercial del film va propiciar-ne dues seqüeles: *Quando le donne persero la coda*, del mateix director infame, i *Quando gli uomini armarono la clava e con le donne fecero din don*, un film dirigit per Bruno Corbucci el 1971, que ja ho diu tot amb el títol.

L'era de l'ordinador. No hem d'oblidar, en tota una època de films insensats i eixelebrats, les aportacions d'absolut rigor científic de produccions com *A la recerca del foc* (*La guerre du feu*, 1981) de Jean-Jacques

Annaud, que va dedicar quatre anys bons a preparar-lo i que es va assessorar convenientment per conèixer amb exactitud les principals regles del comportament humà de l'època. Quatre anys més tard es va rodar *El clan de l'ós de les cavernes* (*The Clan of the Cave Bear*, 1985), dirigit per Michael Chapman i basat en la famosa novel·la de Jean M. Auel. Com a detall, cal dir que, en aquests llargs-metratges, hi apareixien bèsties autènticament contemporànies de l'home, com ara óssos enormes, tigres de dents de sabre, etc., i és clar, no hi apareixen dinosaures.

On sí que n'hi apareixien, i força, encara que fos en dibuixos animats, va ser a *A la recerca de la vall encantada* (*The Land Before Time*, 1989), dirigida per Don Bluth, un dels anomenats "successors de Walt Disney". Bluth i els dibuixants Larry Leker i Dan Kuenster per realitzar aquest film van treballar sobre recerques especialitzades amb el propòsit d'establir les veritables dimensions, el pes i l'estructura d'aquestes criatures prehistòriques, inclosos els amfibis i els estranys ocells de l'època. El film va ser un gran èxit de públic, malgrat unes petites concessions que l'ensucraven una miqueta, però després va tenir continuació en films que van anar a parar directament al mercat videogràfic, d'una qualitat com més anava més deficient.

La veritable revolució en el món "dinosauric" va venir de la mà del director

Steven Spielberg, quan el 1995 va filmar *Parc Juràssic* (*Jurassic Park*), adaptació de la novel·la que l'escriptor i metge Michael Crichton havia escrit el 1990. L'obra sosté la tesi que, amb l'ADN del dinosaure contingut en un mosquit que n'havia xuclat sang i que va quedar atrapat en la fossilització de l'ambre, se'n poden extreure i recrear, amb les més modernes tècniques biogenètiques, els mateixos éssers que existien fa cent trenta milions d'anys. És així, doncs, que un personatge ric i excèntric (Richard Attenborough) encarrega a un grup de científics experts (Laura Dern i Sam Neill entre els més destacats) que reconstrueixin dinosaures a partir de les mostres obtingudes. La idea era de crear una mena de parc temàtic en què les estrelles fossin els dinosaures clonats. La novetat del film, al marge d'un pretès argument "realista", era la forma com es mostraven els dinosaures a la pantalla. Per això hom va comptar amb els increïbles efectes especials de Stan Wilson, Dennis Mures, Phil Tipper i Michael Lantieri, que van recrear amb una gran versemblança els temibles i rapidíssims velociraptors, els enormes i tranquils triceràtops, els llefiscosos i letals dilofosaures, els gegantins i pacífics braquiosaures i el terrorífic *Tyrannosaurus rex*. En aquell moment el film va marcar un abans i un després de l'animació per ordinador: mai no s'havien vist animals creats amb tant

de realisme, i la interacció amb els actors de carn i ossos resultava perfecta.

Una cinquantena de persones, divuit mesos de treball i un pressupost de quinze milions de dòlars van servir per recrear poc més de sis minuts d'animació per ordinador que després es veien a la pantalla. La resta dels dinosaures es van fer a mida real, amb *animatronics* (ninots moguts per control remot) o amb una tècnica perfeccionada de la *stop-motion*. Tant d'esforç va ser premiat amb els Oscars als millors efectes visuals, millor so i millors efectes sonors. Però com que la informàtica és una ciència que avança a passes de gegant, poc després el film era àmpliament superat per una segona part, *El món perdut (The Lost World, 1997)*, i molt més encara per *Walk with the Dinosaurs*, una teleserie britànica que recreava la vida de tota mena d'animals prehistòrics. La sèrie, cosa inusual per les característiques didàctiques i documentals que tenia, la van oferir en horaris de màxima audiència totes les televisions del món i, com si es tractés d'un documental de Félix Rodríguez de la Fuente, mostrava la vida quotidiana d'aquestes bèsties amb tota versemblança.

D'aquesta manera arribem al film *Dinosaur*, que ha trigat sis anys a completar-se, amb una animació totalment realitzada per ordinador. El procés és lent, com sigui que de primer s'ha de fer l'esquelet de l'animal digitalment, i en acabat s'ha de recobrir de músculs i de pell o pèl. A sobre, cada múscul va connectat, per dir-ho d'alguna manera, a un punt concret de la pell perquè es pugui moure d'una determinada forma i a una certa direcció. Per més que també s'havia de digitalitzar l'escenari de l'acció, al final es va rodar als paratges naturals de Venèçuela, al desert d'Arizona i a molts parcs naturals nord-americans, i tot plegat es va inserir, al capdavant, al film. Fins i tot es va crear la *dinocàmara*, amb la finalitat de poder filmar a l'alçada dels animals. Ara veurem si un film de la Disney sense les seves típiques i ensucrades cançons aconsegueix d'atreure l'atenció de grans i petits.

Guillem Medina

Fruits de la Terra

Al Penedès,

la singular llum del

Mediterrani desvetlla

cada dia la terra.

Raig a raig, escalfa

i conforma el fruit més

preuat, el raïm, fins

a obtenir vins i caves

tot llum, tot vida.

CAVASHILL

Vins i caves

Moja - Alt Penedès

Tel 938 900 588

cavashill@cavashill.com

www.cavashill.com

e connecta

